

Birgitte Qvist-Sørensens Grundlovstale 2022 i Vallensbæk

I år fejrer vi Grundlovens 173 års dag. Vi fejrer det fundament, vores samfund er bygget på: demokrati, frihed og lighed.

I år fejrer vi også Folkekirkens Nødhjælps 100 års dag. Folkekirkens Nødhjælp blev grundlagt i ruinerne af 1. verdenskrig, hvor protestantiske netværk hjalp med at genrejse kirkerne og give humanitær hjælp til et nedbrændt Europa.

Det er et skæbnens bitre ironi og en særdeles uønsket jubilæumsgave, at der igen er krig i Europa. Helt almindelige mennesker uden våben i hånd bliver udsat for overgreb og dræbt på grusomste vis. Og det betyder, at vi i Folkekirkens Nødhjælp igen er engageret i at hjælpe 100.000vis af mennesker i vores eget nærområde.

Med krigen i Ukraine følger en humanitær katastrofe, men der følger også et hårdt anslag mod de principper om menneskerettigheder og demokrati, der blev nedfældet i kølvandet på verdenskrigene, og som er delvist inkorporeret i Grundloven.

Vi er vidner til en uhyrlig invasion af en suveræn og uafhængig stat, og vi oplever for alvor, at vi ikke kan tage vores frihed for givet.

Men vi bliver også endnu mere bevidste om vores fælles værdier i Europa. Vi rykker sammen, styrker vores fællesskab og insisterer på demokrati, frihed og lighed for alle.

Det flugter med Folkekirkens Nødhjælps virke i verden.

...

Gennem 100 år har vi navigeret efter det samme kristne værdikompass med næstekærlighed, håb, retfærdighed og handling. Tidligere hjalp vi dem, der boede i vores nærhed, i sognet, men verden er blevet globaliseret.

I dag er vi fortalere for demokrati og menneskerettigheder i hele verden. For os handler gode gerninger ikke kun om at sende proteiner og madolie af sted til verdens fattigste.

Det handler om at sikre respekten for alles rettigheder. Eller som vores husfilosof, den sydafrikanske ærkebiskop Desmond Tutu sagde, så skal hjælpen til verdens fattigste være andet end krummerne fra de riges bord. Den skal bygge på, at man bliver set som et helt menneske, respekteret og behandlet som en ligeværdig.

Desmond Tutu, der døde i 2021, besøgte Folkekirkens Nødhjælp i 1979 med et klart budskab om, at nok reddede vi liv i Sydafrika, når der var katastrofer. Nok lavede vi langsigtet udviklingsarbejde i de sorte townships. Men det var alt sammen nyttesløst og hyklerisk, hvis ikke vi satte spørgsmålstegn ved det apartheidsystem, der blev ved med at producere fattige.

Det var Tutus ord, der førte til, at vi begyndte at adressere de bagvedliggende årsager til fattigdom og undertrykkelse.

Så mens Nelson Mandela sad fængslet og fagbevægelsen blev en platform for kampen mod apartheid blandt arbejdstagerne, så støttede vi Desmond Tutu og kirkens kamp mod undertrykkelse og raceadskillelse. Og resten er historie, som man siger.

....

De internationale menneskerettigheder og folkeretslige principper for fred og sikkerhed er fundamentet for en regelbaseret verden.

En verden hvor vi spiller efter de samme internationale regler, som i en hvilken som helst international fodboldturnering. Hvis du takler uregelmæssigt, så er der frispark. Hvis du gør det igen, så får du en advarsel af dommeren. Og det accepterer spillerne på begge hold.

De internationale regler er det tætteste vi kommer på en global grundlov.

Men der stilles som aldrig før spørgsmålstegn ved reglerne. I verden, i Europa, ja selv i Danmark stilles der spørgsmålstegn ved menneskerettigheds-konventioner,

det multilaterale samarbejde, og ikke mindst FN, der overvåger, at reglerne bliver overholdt.

Men vi skal bakke op om de internationale regler og institutioner. For hvis vi, de stærke, slækker på reglerne, så ender det galt.

...

Med Folkekirkens Nødhjælps tilstedeværelse i 20 af verdens fattigste og mest konfliktfyldte lande mærker vi dagligt konsekvenserne af det kraftigt stigende antal overgreb på menneskerettigheder.

For det betyder et stigende pres på de civilsamfund, kvindeorganisationer, fagforeninger, folkelige bevægelser og menneskerettighedsaktivister, som vi støtter og samarbejder med i brændpunkter som Syrien, Libyen, Mali, Etiopien, Sydsudan.

Vores lokale samarbejdspartnere i Cambodja bliver fængslet, fordi de organiserer sig, demonstrerer og går rettens vej for at forhindre, at regeringen tvangsforflytter dem fra deres hjem og jord.

I Etiopien udviser regeringen internationale NGO'er, der råber op om overgrebene på civilbefolkningen i Tigray-provinsen og som forsøger at få hjælpen frem til ofre for borgerkrigen.

I Myanmar oplever vi, at det igen er blevet demokratisk isvinter, efter at militæret den 1. februar sidste år væltede den demokratisk valgte regering.

Befolkningen – de unge, fagbevægelsen, civilsamfundsorganisationer - gik på gaden og protesterede mod militærkuppet med humoristiske slogans som »Jeg hader militæret mere end Manchester United.«

Men i løbet af få uger satte militæret ind med brutal undertrykkelse. Fredelige demonstrationer blev mødt af massearrestationer, henrettelser og tortur. Mange har måttet flygte. En del er i eksil. Alligevel fortsætter modstanden mod militærkuppet og for demokrati.

...

Desværre har corona-pandemien kun givet anti-demokratiske tendenser endnu mere vind i sejlene i mange lande.

Hele 75 procent af verdens befolkning oplevede sidste år, at deres grundlæggende rettigheder og friheder blev indskrænket. Antallet af mennesker, der lever i frie demokratiske samfund, har ikke været lavere siden 1995. Et deprimerende lavpunkt.

Med moderne teknologi og overvågning er det blevet endnu vanskeligere for os at hjælpe folk i skjul fra regimerne. Den slags var nemmere under apartheid i Sydafrika.

Men vi skruer kraftigt op for retorikken og ikke mindst støtten til dem, der tager slagene for demokrati og menneskerettigheder. Vi finder nye veje til at støtte de mest udsatte og udskældte forkæmpere.

Vi udnytter selv ny teknologi og nye kommunikationskanaler til at yde beskyttelse til udsatte rettigheds fortalere. I Myanmar får vi hjælpen frem til vores samarbejdspartnere via alternative kanaler, og vores landechef opererer fra sit eksil i Thailand.

Det er vanskeligt, men det er den mindste pris at betale, når folk bliver slået ihjel for at kræve retten til ytrings- eller forsamlingsfrihed.

...

Vanskeligt - og til tider også politisk upopulært - er det også, når vi i Folkekirkenes Nødhjælp har insisteret på at kritisere blandt andet israelske bosættelser på Vestbredden – og de gentagne og ulovlige ødelæggelser af palæstinensiske skoler, sundhedsklinikker og boliger.

Det er trættende at skulle forsvare, at vi forsvarer den humanitære folkeret og menneskerettighederne. Så når vi er blevet beskyldt for at politisere, er det reelt en kritik af folkeretten og menneskerettighederne, og dermed en kritik af den regelbaserede verdensorden.

Og de regler stopper vi aldrig, aldrig med at forsvare. Lige så vel som ingen af os kunne finde på ikke at forsvare og tale for vores egen danske Grundlov.

For os handler det om udsyn og om at tage et fælles ansvar for verden.

...

Det er ikke kun frihedsrettighederne, der er under globalt pres. Det er retten til mad også.

Krigen i Ukraine – som *var* verdens kornkammer - har for alvor skruet op for den globale fødevarer- og energikrise med voldsomme prisstigninger på ikke mindst hvede, majs og solsikkeolie.

Det mærker vi herhjemme, men konsekvenserne er katastrofale for mange afrikanske og mellemøstlige lande, som er helt afhængige af import af hvede. Og sammen med klimaforandringerne og corona-krisen udgør prisstigningerne på fødevarer og energi en meget giftig cocktail.

Verdensbanken har lavet et skøn der viser, hver gang de globale priser på fødevarer stiger med 1 procent, så kastes 10 millioner mennesker ud i fattigdom. Det er ret skræmmende.

Lige nu oplever vi en alvorlig sultkatastrofe på Afrikas Horn, der er ramt af den værste tørke i 40 år. 23 millioner mennesker mangler mad.

Derfor har vi i det internationale samfund pligt til at sørge for, at tørken og de nuværende prisstigningerne på madvarer ikke afskærer mennesker fra at spise sig mætte og få den næring, de har brug for.

FN er ude med appel om akut behov på 31 milliarder kroner til at håndtere sultkatastrofen på Afrikas Horn, og i Folkekirkens Nødhjælp er vi meget aktive både med akut hjælp og langsigtede fødevareløsninger.

..

Men der mangler finansiering og den globale solidaritet er udfordret.

Vi ser det herhjemme, hvor Regeringen finansierer modtagelse af ukrainske flygtninge med udviklingsbistanden til verdens fattigste. Og en række andre lande følger trop. Det sker på et meget kritisk tidspunkt, hvor 100 millioner mennesker er på flugt, og klimaforandringerne fordriver nye millioner af mennesker.

Det er nu, vi skal vise solidaritet, og skrue op - og ikke ned for hjælpen. Globale flygtninge og migrantstrømme, klimaforandringer og menneskerettigheder – alt sammen er fælles udfordringer. Som vi skal løse i forpligtende globale fællesskaber.

Problemerne i verden forsvinder ikke, selv om vi lukker øjnene. Vores muligheder for at sikre den fremtidige velfærd og den grønne omstilling i Danmark hænger uløseligt sammen med vores tilgang til internationale forhold.

Glædelig grundlovsdag i Danmark!